

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง “ภูมิทัศน์วัฒนธรรมในชุมชนไทใหญ่” นี้มุ่งเน้นการศึกษาแบบแผนทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและในแคว้นไตคอง ประเทศจีน เพื่ออธิบายและบ่งชี้ถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดพัฒนาการในลักษณะต่างๆ ระหว่างภูมิทัศน์กับลักษณะทางกายภาพและวัฒนธรรม และเพื่อนำเสนอแนวคิดทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนพื้นถิ่นไทย-ไทกับความยั่งยืนในอนาคต

ผลการวิจัยพบว่าการตั้งถิ่นฐาน ลักษณะชุมชน และสถาปัตยกรรมของพื้นที่ศึกษา มีพัฒนาการออกไปจากแบบแผนดั้งเดิมทางภูมิทัศน์ของชาวไทใหญ่ สิ่งที่ปรากฏเป็นผลมาจากวัฒนธรรมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากชุมชนทั้งสองแหล่งมิได้มีโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมระบบปิดโดยไม่มีปัจจัยอื่นมากระทบดังเช่นอดีต ในปัจจุบันกลุ่มชนต่างวัฒนธรรมได้เข้ามาแทรกตัวและปฏิสัมพันธ์กับพื้นที่ศึกษาจนส่งผลให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมในด้านการดำรงชีพของชาวไทใหญ่ ได้แก่ การปรับเปลี่ยนลักษณะการกินอยู่หลับนอนให้สอดคล้องกับชนกลุ่มอื่น ซึ่งก็เป็นเหตุให้ภูมิทัศน์ในระดับสถาปัตยกรรมโดยเฉพาะส่วนพักอาศัยได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่สำหรับภูมิทัศน์ในระดับการตั้งถิ่นฐานและลักษณะชุมชนกลับมีพัฒนาการที่ต่างกัน การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ไปจากแบบแผนเดิมก็เป็นสัญญาณบ่งชี้ว่าชุมชนกำลังเข้าสู่กระบวนการกลืนกลายทางวัฒนธรรมพร้อมกับการละทิ้งทัศนคติการมองโลกที่เคยเกื้อหนุนให้เกิดความยั่งยืนของตนเอง ในขณะที่ภูมิทัศน์ที่มีได้เปลี่ยนแปลงออกไปจากแบบแผนดั้งเดิมมากนั้นก็เป็นตัวบ่งชี้ว่าชุมชนมีการผสมผสานโดยไม่ได้ก้าวล่วงไปสู่การกลืนกลายทางวัฒนธรรม ซึ่งก็หมายความว่ายังคงมีการรักษาและยึดเหนี่ยวความยั่งยืนของตนเองเอาไว้ได้

รูปการณ์ทางภูมิทัศน์ของชุมชนพื้นถิ่นไทใหญ่ไม่อาจหยุดนิ่งด้วยแบบแผนดั้งเดิม ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงไปจนหมดสิ้นก็มีใช้การนำไปสู่ความยั่งยืนด้วยเช่นกัน การรักษาอัตลักษณ์พร้อมด้วยการผสมผสานแบบแผนทางภูมิทัศน์วัฒนธรรม ซึ่งสามารถเกื้อหนุนให้ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มชุมชนและต่อกลุ่มชนอื่นเกิดความสมดุล จนส่งผลให้เกิดความยั่งยืนภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มจึงเป็นทิศทางที่ควรจะต้องให้เกิดขึ้นกับชุมชนพื้นถิ่นไทใหญ่ในอนาคต รวมถึงชุมชนพื้นถิ่นไทยในประเทศไทยที่มีบริบทแวดล้อมคล้ายคลึงกัน

ABSTRACT

The present study of **Cultural Landscape in Shan Communities** was primarily designed to seek a better understanding on the subject of cultural landscape patterns of Shan communities in Maehongsorn, Thailand, and in Dehong Dai, China. Purposely, the study was intended not only to explain and to identify various intervening factors affecting landscapes, physical characteristics and cultures of those Tai communities but also to present the matters of Tai and Thai cultural landscapes and their future state of sustainability.

The study revealed that settlement, community characteristics, and architecture of the study areas changed from the old Tai landscape patterns as a result of the change in their cultures. Unlike the Socio-economic structures of the past, those of Maehongsorn and Dehong Dai were opened. Presently, people from other cultures penetrated into and related with study areas. As the cultural assimilation continued, the Shan way of life changed to harmony with other cultures such as the ways of eating, living, and sleeping. No doubt, it caused the change in landscape at architecture level, especially their living units. However, landscape in the levels of settlement and character of community were different. The change of landscape from the old indicated that communities were in the process of cultural assimilation and, at the same time, of avoiding the world of supporting the east. On the other hand, the landscape was indicated that community was assimilated without cultural integration. This meant the state of sustainability was still there.

While the age-old traditions of Tai communities were inevitably changeable, the whole transformations of those cultural imprints were not sustainable, as well. Thus, as the practices of preserving the ancient identities and integrating the cultural landscape patterns were undertaken in the way that the relationships within and among communities were brought into balance, the sustainable environment, then, would be expectedly established. Preferably, these circumstances were suggested not only for the future Tai communities but also for several other Thai communities which have similar contexts.